

WSPÓLNOTA

Lokalna polityka podatkowa Ranking gmin 2020–2022

Polityka podatkowa władz gminnych

Pokazujemy, jaki procent potencjalnie dostępnych dochodów własnych jest faktycznie zbieranych przez gminy. Materiał dotyczy uśrednionych danych z lat 2020–2022. Okazuje się, że nie ma gminy w Polsce, która na skutek obniżania podatków zbierałaby mniej niż 50 proc. możliwych do uzyskania dochodów własnych. W 75 jednostkach jest to mniej niż 75 proc. Na przeciwnym biegunie są 33 gminy, które pozyskują 99 proc. albo więcej tego, co da się wycisnąć z podatników.

Autorzy: Paweł Swianiewicz, Julita Łukomska*

Wiele samorządów regularnie skarży się na brak środków finansowych potrzebnych na realizację pilnych zadań. Ale równocześnie samorządy gminne nie zebrały w 2022 roku 5,11 miliardów złotych, które mogłyby trafić do budżetów, gdyby nie stosowano obniżek stawek, ulg, zwolnień czy umorzeń podatków lokalnych. Jeden z naszych znajomych, związany z samorządami, o zestawieniach odnoszących się do polityki podatkowej samorządów mówi „ranking utracjuszy”. Uważamy to określenie za niesprawiedliwe, przesadne. Po pierwsze, część tych niezbranych kwot była możliwa do uzyskania tylko formalnie. W rzeczywistości zdarza się, że firmy, a nieco rzadziej także osoby fizyczne, nie byłyby w stanie tych należności zapłacić, a próba ich egzekucji byłaby nieskuteczna. Po drugie, nie po to jesteśmy zwolennikami decentralizacji i autonomii finansowej samorządów, żeby potem próbować narzucać im, jaką powinny prowadzić politykę podatkową. Społeczności lokalne i reprezentujące ich władze mają prawo obniżać podatki na przykład po to, aby ożywić gospodarkę lokalną, choć

warto dodać, że badania wskazują, że akurat instrumenty związane z podatkami lokalnymi są rzadko skuteczne w tym zakresie. Mają także prawo decydować o obniżaniu obciążeń podatkowych mieszkańców (choć akurat podatki lokalne stanowią stosunkowo niewielką część ciężaru finansowego dla budżetów domowych w porównaniu z PIT, VAT czy choćby opłatami za niektóre usługi komunalne). Ale trzeba sobie zdawać sprawę, że jest to gra, w której coś się zyskuje, ale coś równocześnie traci. Obniżając podatki próbujemy realizować cele gospodarcze czy polityczne, ale przy okazji zmniejszamy strumień środków finansowych, jakie mamy do dyspozycji.

Przeważająca część tych niezbranych środków to skutki obniżek stawek podatków lokalnych. Na ten instrument polityki podatkowej przypada aż 75 proc. wspomnianej kwoty 5,1 mld zł. Prawie miliard (991 mln zł) to skutki udzielonych ulg podatkowych. Na umorzenia i odroczenia przypada tylko nieco ponad 300 milionów. Strukturę skutków finansowych stosowanych instrumentów polityki podatkowej pokazuje rys. 1. Jest ona odmienna

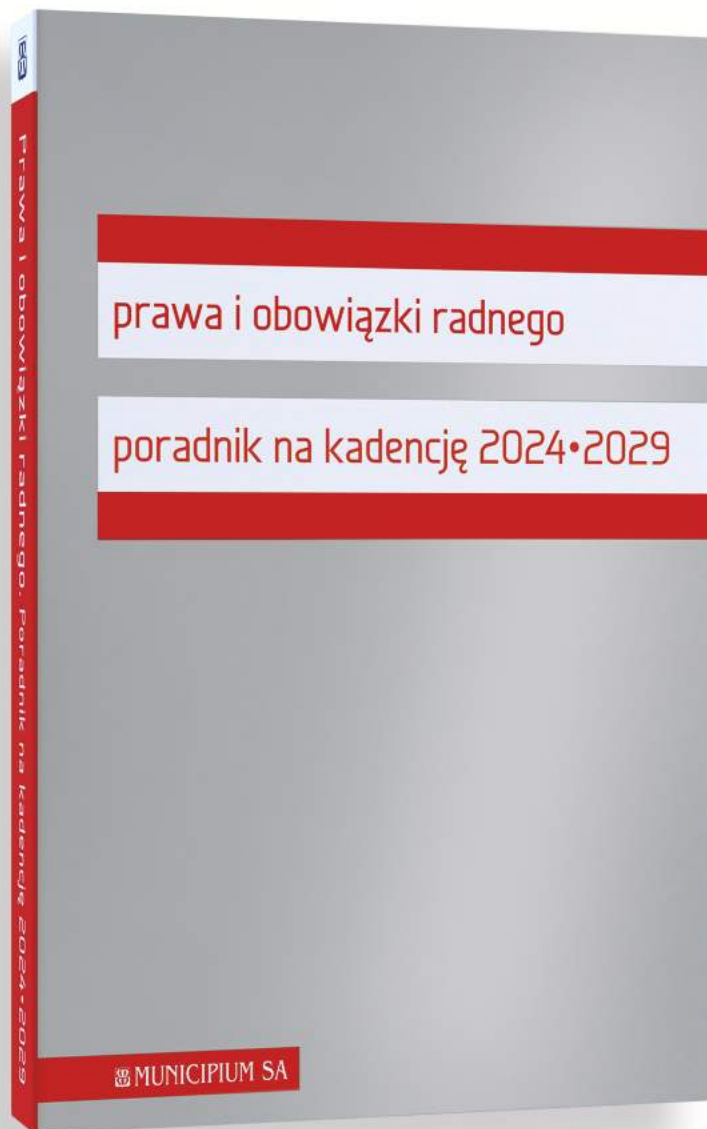
w poszczególnych typach gmin. W miastach na prawach powiatu skutki obniżenia stawek to tylko 69 proc. skutków polityki podatkowej, a na umorzenia i odroczenia przypada 14 proc. Natomiast w gminach wiejskich obniżki stawek to 74 proc. skutków polityki podatkowej, zaś na umorzenia i odroczenia przypada tylko 3 proc. Z kolei ulgi to tylko 13 proc. polityki podatkowej w gminach miejskich, ale prawie 24 proc. w gminach wiejskich.

Ogólnie rzecz biorąc, podatki lokalne są zazwyczaj wyższe w dużych miastach, a niższe w małych gminach wiejskich. W miastach na prawach powiatu faktycznie zebrane podatki stanowią ponad 98 proc. tego, co można by zebrać, gdyby stosować wyłącznie stawki maksymalne i nie udzielać żadnych ulg, zwolnień i umorzeń. W gminach wiejskich różnica między faktycznie zebranymi dochodami własnymi i tak wyliczoną potencjalną sumą dochodów wynosi już ponad 10 proc. (rys. 2).

Różnica między dużymi i małymi gminami może być tłumaczona co najmniej na dwa sposoby. Pamiętajmy, że główny podatek lo-

Poradnik dla radnego na nową kadencję

Kompendium wiedzy dla każdego radnego gminy i powiatu zawierające zasady wykonywania mandatu – od momentu złożenia ślubowania do udziału w pracach rady oraz jej komisjach. Opisuje najważniejsze procedury w urzędzie gminy. Aktualny stan prawny, wyczerpujące komentarze i bogate orzecznictwo – to niewątpliwe atuty tej publikacji.

Poradnik zawiera m.in.:

- opis i scenariusz pierwszej sesji wraz z procedurą przyjęcia ślubowania, wyboru przewodniczącego rady i jego zastępców oraz powołania komisji
- omówienie pozycji przewodniczącego rady i wiceprzewodniczących – zadania, kompetencje, obowiązki
- opis procedur uchwałodawczych (w tym uchwalenie budżetu, wieloletniej prognozy finansowej) wraz z ich opiniowaniem i uzgadnianiem
- prawa i obowiązki radnego
- dostęp radnych do informacji publicznej
- procedurę udzielania wotum zaufania i absolutorium
- obszernie wyjaśnienia dotyczące wypełniania i składania oświadczeń majątkowych
- omówienie i analizę uprawnień pracowniczych radnych, ochrony stosunku pracy radnego, zasad ustalania i wypłaty diet oraz kosztów podróży służbowych
- opis zakresu ochrony prawnej radnego – ochrony jego wizerunku i dóbr osobistych jako osoby publicznej

Zamówienia można składać:

na stronie: www.wspolnota.org.pl • e-mailowo: handlowy@municipium.com.pl • telefonicznie: +48 22 242 80 10

RABATY: **5%** przy zamówieniu 5-9 szt. | **10%** przy zamówieniu 10-15 szt. | **15%** przy zamówieniu powyżej 15 szt.

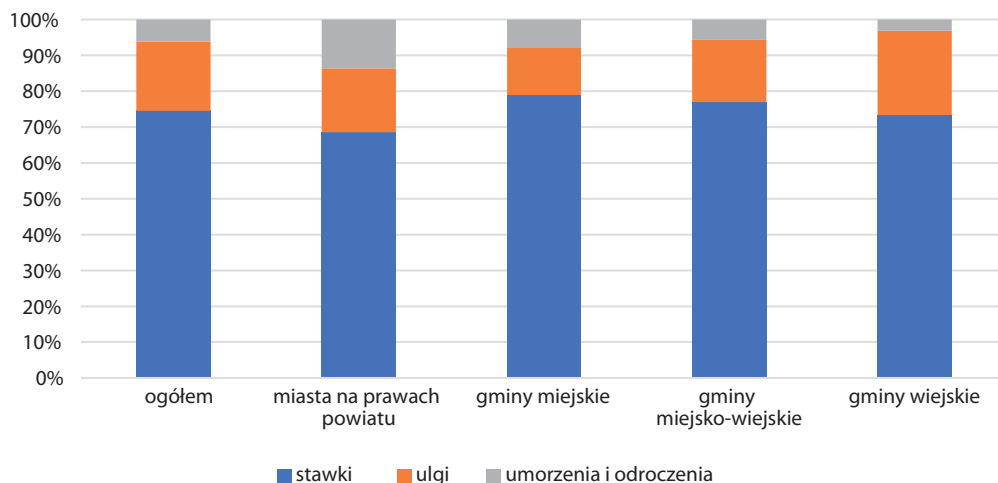
kalny to podatek od nieruchomości. W Polsce jest on wymierzany od metra kwadratowego, a nie w proporcji do wartości nieruchomości. Tymczasem faktyczna wartość nieruchomości jest zazwyczaj (choć nie zawsze) w dużych miastach znacznie wyższa. Wymierzanie podatku według maksymalnej dopuszczalnej kwoty jest więc w jakimś stopniu rekompensatą braku możliwości uwzględnienia wartości w konstrukcji podatku. Druga przyczyna różnic między dużymi i małymi gminami ma charakter polityczny. W małej społeczności lokalnej podnoszenie stawek jest dużo trudniejsze ze względu na bliskość i bezpośrednie kontakty między radnymi i mieszkańcami – płatnikami podatków. W dużych miastach, gdzie relacje są luźniejsze, podnoszenie stawek wywołuje mniejszy opór.

W sloganach politycznych promowanych przez niektóre władze samorządowe pojawia się czasem hasło „gmina wolna od podatków”. Jest nieprawdziwe, a co najmniej mylące. Nie ma bowiem w Polsce gminy, która zrezygnowałaby całkowicie z pobierania podatków. W domyśle władzom chodziło zapewne o niektóre z podatków, najczęściej od budynków mieszkalnych (które przynoszą zaledwie kilka procent łącznych wpływów z podatku od nieruchomości), a w gminach rolniczych także o podatek rolny.

W naszych zestawieniach rankingowych pokazujemy, jaki procent potencjalnie dostępnych dochodów własnych jest faktycznie zbieranych przez gminy. Prezentowany materiał dotyczy uśrednionych danych z lat 2020–2022. Jak widać, nie ma takiej gminy w Polsce, która na skutek obniżenia podatków zbierałaby mniej niż 50 proc. potencjalnie możliwych do zebrania dochodów własnych. W 75 gminach jest to mniej niż 75 proc. potencjalnie możliwych dochodów własnych. Na przeciwnym biegunie znajdują się 33 gminy, które zbierają 99 proc. albo więcej tego co da się wycisnąć z podatników. Rekordzistami są tu dwie bardzo mocno różniące się między sobą gminy – gmina wiejska Stare Juchy (woj. warmińsko-mazurskie) – 99,95 proc. oraz Warszawa – 99,8 proc.

Dokładniejsza analiza polityki podatkowej samorządów to skomplikowane i pracochłonne zadanie, bo uchwały

Rysunek 1. Struktura polityki podatkowej (2022)

Rysunek 2. Dochody własne jako % możliwych do uzyskania (2022)

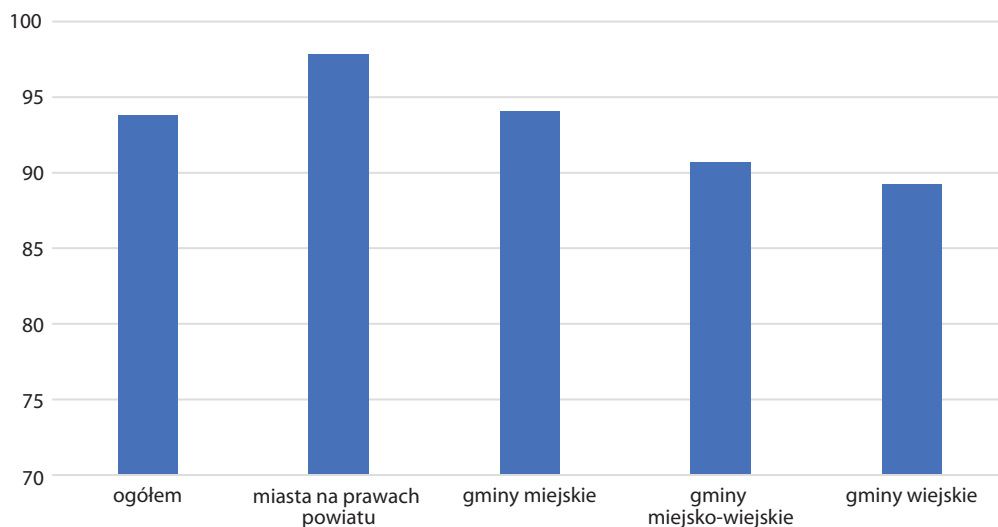

Tabela 1. Stawki podatku od budynków mieszkalnych (2022)

	Gminy		Miasta na prawach powiatu (N=66)
	Nieróżniące stawek podatku (N=2382)	Różniące stawki podatku (N=28 gmin, w sumie 60 obowiązujących stawek)	
od 0,01 do 0,1	8	7	0
od 0,11 do 0,2	15	0	0
od 0,21 do 0,3	27	2	0
od 0,31 do 0,4	71	4	0
od 0,41 do 0,5	154	2	1
od 0,51 do 0,6	226	2	2
od 0,61 do 0,7	314	6	6
od 0,71 do 0,8	588	16	14
od 0,81 do 0,85	451	8	10
od 0,86 do 0,88	133	2	3
0,89 (stawka maksymalna)	396	11	30

podatkowe są bardzo obszerne. Nawet jeśli ograniczylibyśmy się do jednego tylko podatku – od nieruchomości – poszczególne uchwały definiują często kilkanaście różnych stawek, a i gminy nieco inaczej definiują różne kategorie, którym decydują się obniżyć stawki maksymalne. Czasem wiąże się to z rodzajem prowadzonej działalności gospodarczej, czasem z położeniem w konkretnej części gminy. W związku z tym ograniczymy się do uproszczonej analizy tylko niektórych, stosunkowo łatwych do zidentyfikowania i jednorodnie definiowanych stawek.

Tabela 1 pokazuje zróżnicowanie stawek od budynków mieszkalnych.

W 8 gminach (z obowiązującą jedną stawką na terenie gminy) podatek jest wymierzany w symbolicznej wysokości od 1 do 10 gr za metr kwadratowy. Może to więc oznaczać, że za dom o powierzchni użytkowej 100 mkw. płacimy 1 zł rocznie. W około tysiącu gmin (w przybliżeniu 40 proc. wszystkich) stawka jest wyższa niż 80 gr za metr kwadratowy, w tym w ponad 400 jest to maksymalna dopuszczalna w tym roku kwota (89 gr). Nieco inaczej wygląda sytuacja w miastach na prawach powiatu. Najniższe stawki – ponad 40 gr za 1 mkw. – obowiązują w Zielonej Górze, ale i tak są wyższe niż w około 200 gminach. Z kolei stawki wynoszące ponad 80 gr obowiązują w niemal dwóch trzecich miast na prawach powiatu, a stawka maksymalna w 30, a więc prawie w połowie wszystkich.

W 2022 było łącznie 28 jednostek różnicujących stawki podatku od budynków mieszkalnych (wśród nich nie było ani jednego miasta na prawach powiatu). Cztery w tej grupie uchwały po trzy obowiązujące na terenie gminy stawki (dwie z Małopolski: Chełmek – gmina miejsko-wiejska, Książ Wielki – gmina wiejska; jedna ze Śląska: Markłowice – gm. wiejska i jedna z Mazowsza: Otwock – gm. miejska), pozostałe 24 gminy zdecydowały na wyróżnienie dwóch obowiązujących stawek podatku. Najniższe stawki podatku (do 10 groszy) dotyczyły budynków mieszkalnych w zabudowie jednorodzinnej (innej niż wielorodzinna), w których dla celów grzewczych zainstalowa-

no wyłącznie ekologiczne źródło ciepła, a na których zainstalowanie nie udzielono dotacji ze środków publicznych (to kryterium, czasem nieznacznie modyfikowane, było równocześnie najczęściej stosowanym przez gminy różnicujące stawki). Najniższe stawki podatkowe (do 10 gr) dotyczyły także budynków położonych w wyznaczonych w uchwałach lokalizacjach niedaleko czynnej regionalnej instalacji przetwarzania odpadów komunalnych lub czynnego składowiska odpadów. Inne stosowane przez gminy kryteria różnicowania stawek podatku od budynków mieszkalnych to: rodzaj zabudowy (jednorodzinna vs. wielorodzinna), rodzaj kondygnacji (strychy i piwnice vs. pozostałe kondygnacje), lokalizacja budynku (tereny wiejskie vs. tereny miejskie).

Różnicowanie stawek było znacznie częstsze w przypadku podatku od nieruchomości od budynków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Dotyczyło to 8 proc. wszystkich gmin. W niektórych przypadkach liczba stawek była znaczna, w jednej z gmin było ich aż 10.

Interesujące jest także zróżnicowanie regionalne. W wielu województwach Polski centralnej i wschodniej (woj. lubelskie, łódzkie, małopolskie, mazowieckie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie) stawki są na ogół niskie – w przeważającej części gmin nie przekraczają 80 gr za metr kwadratowy budynku mieszkalnego. Na przeciwnym biegunie jest część województw Polski zachodniej i północnej (dolnośląskie, lubuskie, opolskie,

pomorskie, śląskie, warmińsko-mazurskie, zachodniopomorskie), gdzie zdecydowanie dominują gminy wyznaczające stawki zbliżone do maksymalnych. W województwie dolnośląskim ponad połowa gmin to takie, w których zdecydowano się na wyznaczenie stawki maksymalnej (por. rys. 3).

Z opracowania dostępnego na stronie www.podatki.gov.pl wynika, że zbliżone do zaprezentowanego przez nas jest także zróżnicowanie regionalne stawek dotyczących budynków i gruntów związanych z działalnością gospodarczą, a także stawek podatku rolnego.

Nieco ponad 130 gmin zdecydowało się na wyznaczenie odrębnych stawek od budynków letniskowych i rekreacyjnych. W ponad połowie przypadków stawka określona jest na maksymalnym dopuszczalnym poziomie (tabela 2).

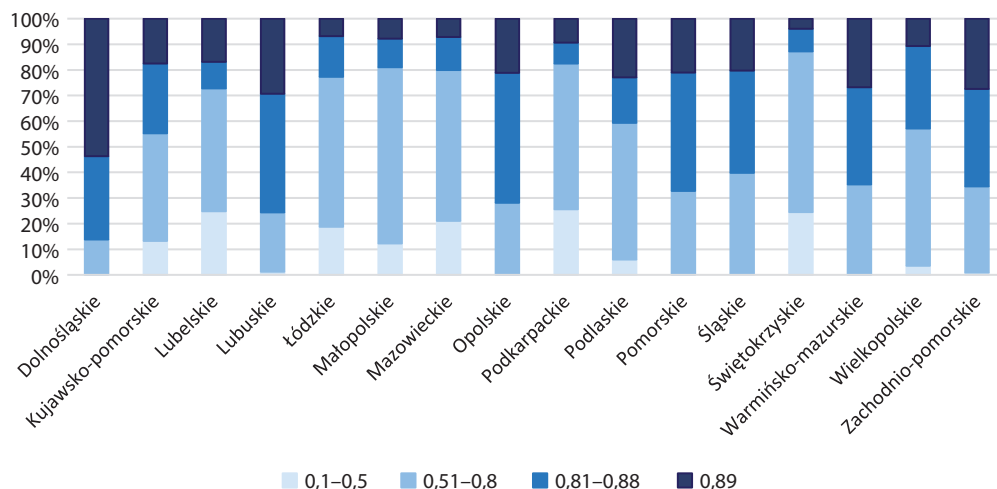
Tabela 2. Stawki od budynków letniskowych i rekreacyjnych

Stawka za 1 mkw. (zł)	Liczba gmin
do 7	3
od 7,01 do 7,5	7
od 7,51 do 8	12
od 8,01 do 8,5	33
od 8,51 do 8,67	13
8,68	67

Przedstawione tu uwagi to oczywiście tylko niewielka część zagadnień dotyczących lokalnej polityki podatkowej w Polsce. Tematyka zasługuje na znacznie obszerniejsze, dokładniejsze omówienie, ale wykraczałoby ono zdecydowanie poza ramy krótkiego komentarza do zestawienia rankingowego. ■

**Paweł Swianiewicz jest profesorem nauk ekonomicznych, kierownikiem Zakładu Studiów Społeczno-Ekonomicznych w Instytucie Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu; Julita Łukomska jest adiunktem w Katedrze Rozwoju i Polityki Lokalnej na Wydziale Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego*

Rysunek 3. Gminy według stawek podatku od budynków mieszkalnych (2022)

Elektroniczna wersja rankingu dostępna jest wyłącznie dla prenumeratorów na stronie: www.wspolnota.or.pl/Archiwum

CO OTRZYMUJESZ JAKO CZYTELNIK WSPÓLNOTY?

✓ PRAWO:

Aktualne informacje z praktycznym komentarzem, analizy oraz możliwość zadawania pytań naszym ekspertom.

✓ OPINIE:

Prezentujemy różnorodne perspektywy i spojrzenia na bieżące tematy dyskutowane w samorządach.

✓ PRAKTYKĘ:

Doświadczeni urzędnicy, radni i eksperci samorządowi dzielą się poradami na temat rozwiązań organizacyjnych, technicznych i praktyki urzędowej.

✓ TRENDY:

Prezentujemy innowacyjne rozwiązania. Wybieramy najsukuteczniejsze, podpowiadamy jak je zastosować.

✓ RANKINGI:

Regularnie publikujemy zestawienia będące wskaźnikiem jakości pracy urzędów i pokazujące skuteczność starań o rozwój jednostek samorządowych.

Dużo inwestycji, niewiele obniżek stawek

Jak pokazuje ranking, miasta wojewódzkie dbają o wpływy podatkowe do budżetu. Inaczej niż niektóre gminy wiejskie czy miasta powiatowe sporadycznie stosują obniżki stawek, ulgi, zwolnienia czy umorzenia podatków lokalnych.

Potwierdza to trend, że podatki lokalne zazwyczaj są wyższe w dużych ośrodkach, a niższe w gminach wiejskich. Powodem jest fakt, że miasta wojewódzkie ze względu na ofertę edukacyjną, infrastrukturalną, transportową, jak i dostęp do rynku pracy przyciągają mieszkańców. Potrzebują więc pieniędzy na rozwój.

Pomiędzy poszczególnymi miastami są jednak różnice. Najmniej obniżek, ulg, zwolnień czy umorzeń udzielanych jest w Warszawie, Gdańsku i Łodzi. Najwięcej – w Zielonej Górze, Gorzowie Wielkopolskim i Rzeszowie. Podkreślić jednak trzeba, że te różnice na tle innych JST nie są znaczące, a wszystkie miasta wojewódzkie ściągają z podatków ponad 90 proc. tego, co jest możliwe.

Włodarze podkreślają, że na atrakcyjność dużych ośrodków miejskich wpływają przede wszystkim inwestycje. To one napędzają rozwój. Warszawa w 2023 r. zrealizowała inwestycje na łączną kwotę 3,5 mln zł (bez uwzględnienia zwrotu VAT od faktur wykonanie wyniosłoby 3,6 mln zł), co jest najlepszym wynikiem w historii stołecznego samo-

ządu. W latach 2019–2022 wydatki majątkowe miasta kształtowały się na poziomie 2,5–2,6 mln zł.

Jednym z czynników, mających wpływ na dynamikę projektów realizowanych przez jednostki miejskie i dzielnice, było wprowadzenie w 2020 r. nowego systemu planowania i monitorowania inwestycji. Już tej wiosny mieszkańcy Warszawy mogą cieszyć się ze zmodernizowanego parku Pole Mokotowskie i korzystać z nowych tras tramwajowych na Woli (ul. Kasprzaka). Jesienią nowe trasy zostaną uruchomione na Mokotowie i w Wilanowie. Zbliży się do końca budowa Muzeum Sztuki Nowoczesnej, które razem z przebudowywaną Chmielną, Złotą i placem Centralnym stworzy Nowe Centrum. Miłośnicy Wisły i bulwarów będą mogli podziwiać Warszawę z perspektywy nowego mostu pieszo-rowerowego. Spacerzy między lewo- a prawobrzeżną Warszawą z dala od zgiełku samochodowego staną się nową atrakcją turystyczną. Miasto inwestuje w modernizację szkół, przedszkoli czy przychodni. Poprzez rozwój transportu publicznego chce nie tylko ułatwić co-

2013–2015	2020–2022	Miasto	Średnia stawka podatków (dochody własne otrzymane jako % możliwych do zebrania)
1	1	Zielona Góra	91,3
3	2	Gorzów Wlkp	92,6
7	3	Rzeszów	95,1
9	4	Poznań	95,6
6	5	Toruń	95,9
...
15	14	Kraków	99,0
12	15	Bydgoszcz	99,1
17	16	Łódź	99,2
16	17	Gdańsk	99,3
18	18	Warszawa	99,8

dziennie poruszanie się, ale i zadbać o czystsze powietrze. Inwestycje w zieleni, w parki i miejsca aktywnego odpoczynku mają zachęcić mieszkańców do dbania o równowagę między pracą a czasem wolnym. Stolica nie chce być kojarzona wyłącznie z dużym rynkiem pracy i wyższymi zarobkami. Wzorem najlepszych stolic europejskich ma być przyjazna i atrakcyjna nie tylko dla młodych, ale i dla rodzin i osób starszych. Stawia na lokalność, która pozwala na budowę małych wspólnot. ■

▼ Warszawa, most pieszo-rowerowy. Fot. E. Lach/UM Warszawa

Dynamiczna polityka podatkowa pobudza aktywność gospodarczą

Umiejętne kreowanie stawek podatku od nieruchomości oraz od środków transportu przyciąga inwestorów oraz zwiększa atrakcyjność miasta na tle innych ośrodków. Omawiamy ten mechanizm na przykładzie Ostrołęki (1. miejsce w naszym rankingu wśród miast na prawach powiatu). O komentarze poprosiliśmy też przedstawicieli Białej Podlaskiej (3. miejsce) oraz Kalisza (5.).

▲ Ostrołęka z lotu ptaka. Fot. AdobeStock

Polityka fiskalna w zakresie podatków i opłat lokalnych jest istotnym, choć oczywiście niejedynym instrumentem stymulacji rozwoju przedsiębiorczości, ale także wpływającym na decyzje o lokowaniu inwestycji mieszkaniowych, co bezpośrednio przekłada się na liczbę mieszkańców i co za tym idzie, późniejsze wyższe dochody z udziału w podatku PIT. W Ostrołęce od lat konsekwentnie prowadzony jest program przyjaznej polityki podatkowej w zakresie podatku od nieruchomości oraz od środków transportowych. Realizując go w pierwszej ko-

lejności władze lokalne mają na uwadze strukturę, wielkość oraz przedmiot działalności gospodarczej, jaką prowadzą przedsiębiorcy, ich potencjał inwestycyjny, a także zdolności płatnicze zarówno podatników będących przedsiębiorcami, jak i tych, którzy są zobowiązani opłacać podatki od nieruchomości mieszkalnych. Na kreowanie tej polityki, zwłaszcza w zakresie podatku od środków transportowych, w ostatnim czasie miały również wpływ czynniki związane sytuacją wywołaną pandemią COVID-19 czy wojną na Ukrainie.

Łukasz Kulik
prezydent Ostrołęki

Mądra, długofalowa polityka

Przykład Ostrołęki pokazuje, że konsekwentne, wieloletnie prowadzenie przejrzystej, przewidywalnej polityki podatkowej w zakresie najważniejszych z punktu widzenia budżetu miasta podatków lokalnych, przynosi efekty w postaci nie tylko osiągnięcia zakładanych wpływów budżetowych, ale przede wszystkim zaufania podatników, zwłaszcza tych, którzy prowadzą działalność gospodarczą i tworzą nowe miejsca pracy. Jest to oczywiście polityka długofalowa, której ostateczne efekty można ocenić z perspektywy kilku, a nawet kilkunastu lat. Mimo jednych z najniższych w regionie stawek podatków od nieruchomości i od środków transportu Ostrołęka pod względem dochodów własnych per capita znajduje się na jednym z czołowych miejsc wśród miast na prawach powiatu w Polsce i jest to zasługa m.in. właśnie takiej polityki. Sukces jest tym bardziej istotny, że nasze miasto jest mniej konkurencyjne dla inwestorów z uwagi na kiepską infrastrukturę zewnętrzną – znaczące oddalenie od istotnych szlaków komunikacyjnych (dróg ekspresowych czy magistrali kolejowych). W obecnych czasach, kiedy drastycznie rosną wydatki bieżące samorządów, pokusa zwiększania dochodów poprzez podwyższanie podatków lokalnych jest duża. Należy jednak pamiętać, że jest to działanie, które może spowodować odpływ podatników, co jest szczególnie łatwe w przypadku podatku od środków transportu, ale również od nieruchomości. Kreując właściwie politykę podatkową należy wnikliwie analizować sytuację, w jakiej znajdują się podatnicy i w razie potrzeby szybko reagować, stosując przewidziane prawem instrumenty podatkowe w postaci chociażby różnicowania stawek.

MIASTA NA PRAWACH POWIATU

W latach 2017–2022, ale też wcześniejszych (2004–2016), w mieście nie podwyższano stawek. W przypadku podatku od nieruchomości dotyczyło to zarówno stawek przewidzianych dla budynków i gruntów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, jak i pozostałych. Począwszy od roku 2023 miasto zdecydowało się jednak na zróżnicowanie stawek podatku od nieruchomości przewidzianych dla budynków i gruntów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej w zależności od położenia przedmiotów opodatkowania. Polega to na tym, że stawki dla przedmiotu opodatkowania położonych w stricte przemysłowej części miasta określono na maksymalnym poziomie, przewidzianym w ustawie o podatkach i opłatach lokalnych, natomiast dla przedmiotów opodatkowania w pozostałej części miasta stawki pozostawiono na poziomie z roku 2017. Miało to na celu zwiększenie obciążeń podat-

kowych związanych z posadowionymi na przemysłowym terenie obiektami wielkopowierzchniowymi oraz gruntami pod nimi i miało na celu przede wszystkim zrekompensowanie nakładów, jakie miasto poniosło na naprawę infrastruktury drogowej oraz łagodzenie skutków degradacji środowiska poprzez nasadzenia nowych drzew i krzewów, gdyż takie obiekty generują duży ruch samochodowy, ale i uciążliwości w postaci emisji np. dwutlenku węgla. W ten sposób Ostrołęka w pełni zrealizowała jedną z głównych funkcji podatku, jaką jest funkcja stymulacyjna, która w praktyce oznacza wykorzystanie instrumentów podatkowych w celu wywarcia wpływu na warunki działania jednostek oraz na kierunki i tempo ich rozwoju. Władze Ostrołęki są przekonane, że atrakcyjne stawki podatku od nieruchomości skutkują wysoką liczbą wydawanych decyzji o warunkach zabudowy, a także pozwoleń na budowę,

co w dłuższej perspektywie przyczyni się do zwiększenia wpływów z tej daniny.

Obecnie na terenie Ostrołęki nie obowiązują żadne zwolnienia w zakresie podatków lokalnych. W przeszłości, tj. do końca 2020 r., obowiązywała uchwała rady miasta z 8 grudnia 2005 r. w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości. Zakładała zastosowanie zwolnienia dla podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w zakresie wytwórczości i usług, które inwestowały w zakup bądź w budowę nowych obiektów przeznaczonych na działalność gospodarczą i w związku z tym tworzyły nowe miejsca pracy. W ciągu 14 lat z ulgi podatkowej skorzystały jedynie dwa podmioty. W związku z tym zdecydowano o rezygnacji z tej formy pomocy, skupiając się na konsekwentnym niepodwyższaniu stawek dla większości podatników w mieście. ■

2013–2015	2020–2022	Miasto	Średnia stawka podatków (dochody własne otrzymane jako % możliwych do zebrania)
3	1	Ostrołęka	84,04
5	2	Siedlce	84,76
1	3	Biała Podlaska	84,87
4	4	Nowy Sącz	85,26
7	5	Kalisz	89,44
...
44	44	Świnoujście	98,99
26	45	Słupsk	99,03
48	46	Sopot	99,05
31	47	Jaworzno	99,16
47	48	Gdynia	99,30

Michał Litwiniuk
prezydent Białej Podlaskiej

Musimy oferować konkurencyjne stawki

Realizowana przez Białą Podlaską polityka podatkowa równoważy cele fiskalne związane z pozyskiwaniem dochodów na finansowanie zadań własnych z celami sfery życia gospodarczego i społecznego. Podejmując decyzje o zmianie stawek podatku od nieruchomości bierzemy pod uwagę kryterium, aby stawki te po zmianie były niższe niż w innych ośrodkach województwa lubelskiego. Ma to na celu uatrakcyjnienie miasta, aby było przyjazne mieszkańcom, jak i przedsiębiorcom.

W tym miejscu nie sposób nie wspomnieć, że w Białej Podlaskiej obowiązują dwie stawki minimalne podatku od środków transportowych. Z uwagi na niskie stawki nasze miasto wybierane jest na siedzibę firm zajmujących się drogowym transportem towarów, co przekłada się na coroczne wzrosty dochodów z tytułu podatku od środków transportowych.

W latach 2020–2022 na terenie Białej Podlaskiej obowiązywały trzy rodzaje zwolnień wynikające z uchwał podjętych na podstawie obowiązujących w tym czasie przepisów. W 2020 r. oraz 2021 r. obowiązywały uchwały, na mocy których zwalniano od po-

datku od nieruchomości przedsiębiorców, których płynność finansowa uległa pogorszeniu z powodu COVID-19. Zwolnienie miało na celu wsparcie przedsiębiorców poprzez zmniejszenie ich bieżących kosztów. Ponadto obowiązywały uchwały w sprawie zwolnienia od podatku od nieruchomości stanowiącego regionalną pomoc inwestycyjną oraz uchwała, na mocy której zwalniano od podatku budynki wraz z gruntami w ścisłym centrum miasta, w których dokonano remontu elewacji.

Za działania podjęte przez nasz samorząd, aby pomóc lokalnym przedsiębiorcom w trudnym czasie pandemii, zostaliśmy wyróżnieni przez magazyn „Forbes” w rankingu „Miast Przyjaznych dla Biznesu”. W 2021 roku zajęliśmy 3. miejsce w kategorii miast do 150 tys. mieszkańców. Jestem dumny z tego wyróżnienia i tak wysokiej lokaty. To my byliśmy jednym z pierwszych samorządów, które zwolniły przedsiębiorców od podatku od nieruchomości, opłaty prolongacyjnej przy odroczeniu płatności lub rozłożeniu podatku na raty oraz z czynszu za najem lokali z zasobów spółki miejskiej ZGL.

Aneta Ochocka
skarbnik miasta Kalisza

Polityka podatkowa pozwala kreować rozwój lokalny

Funkcjonowanie naszej społeczności lokalnej jest zdeterminowane odpowiednio wysokimi wpływami finansowymi do budżetu. Jednym z podstawowych dochodów jest podatek od nieruchomości, którego wysokość jest kształtowana przez organ stanowiący miasta. Podatek ten pełni dwie funkcje: fiskalną i stymulacyjną. Jako dochód zasilający budżet umożliwia realizację zadań własnych, ale jednocześnie, w wyniku uprawnień do różnicowania stawek podatkowych lub wprowadzania zwolnień, daje możliwość kreowania rozwoju lokalnego, m.in. pozwala przyciągać inwestorów i pobudzać przedsiębiorczość. Zatem prowadzenie odpowiedniej polityki dotyczącej tego podatku jest bardzo istotne. Ustalenie zwolnień lub niższych stawek zwiększa konkurencyjność i może zachęcić przedsiębiorców do inwestycji w naszym mieście. Stawki maksymalne obowiązywały na terenie miasta Kalisza jedynie w 2023 roku, natomiast wcześniej i dziś są one niższe od maksymalnych.

Lokalny fiskalizm a inwestycje

Najniższe podatki lokalne w tej kategorii samorządów płacą mieszkańcy Wielunia. Na drugim miejscu jest Grodzisk Mazowiecki, podium zamyka Przysucha. Nie wszyscy włodarze są jednak zadowoleni z łagodnej polityki fiskalnej. Decydują o niej bowiem radni, a ci nie zawsze myślą w kategoriach rozwoju miasta i podejmują decyzje nacechowane populizmem.

Wysokie Mazowieckie awansowało ze 108. miejsca naszego rankingu za lata 2013–2015 na 6. Mieszkańcy i przedsiębiorcy płacą tam jedne z najniższych podatków lokalnych w Polsce. Nie oznacza to jednak, że wpływy z nich nie są odczuwalne. Prowadzona przez władze zbilansowana polityka przynosi pozytywne efekty. Niskie stawki to sposób na przyciągnięcie kapitału, inwestycji, firm, a także nowych mieszkańców – atrakcyjne stawki podatkowe są jednym z czynników sprzyjających rozwojowi gospodarczemu. Jak tłumaczą lokalne władze, równie ważne jest także aktywne poszukiwanie środków zewnętrznych na inwestycje. To się zresztą udaje – w naszym

rankingu wydatków finansowanych ze środków unijnych w latach 2014–2020 Wysokie Mazowieckie stanęło na najniższym stopniu podium wśród miast powiatowych.

Podkreślenia wymaga, że przez wiele lat w Wysokim Mazowieckim nie podnoszono stawek podatków, wręcz obniżona została stawka podatku od nieruchomości dla budynków lub ich części związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz budynków mieszkalnych lub ich części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej – do 15 zł od mkw. powierzchni użytkowej. – Niewątpliwie stanowi to pomoc dla przedsiębior-

ców w rozwijaniu działalności gospodarczej, tym bardziej, że udostępniane są nowe tereny inwestycyjne w planie zagospodarowania przestrzennego – tłumaczy Jarosław Siekierko, burmistrz miasta.

Posiadanie aktualnego planu – o którym mówi burmistrz – może być kluczem do zwiększenia liczby podatników lokalnych, a przez to wpływów do budżetu, nawet przy zachowaniu niskich stawek. MPZP zachęca bowiem do realizacji inwestycji na terenie nim objętym, a jasne zasady w nim określone wpływają na skrócenie czasu uzyskania pozwolenia na budowę. Ponadto inwestorów zachęca to, że miasto jest w 100 proc. uzbrojone w sieć wodno-kanalizacyjną oraz zgazyfikowane.

Niezwykle ważna jest też stabilizacja prawa miejscowego. W ostatnich 25 latach stawki podatków w Wysokim Mazowieckim zawsze były niższe od dopuszczalnej wartości maksymalnej. Stawka dla gruntów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej w 2024 r. wynosi 0,67 zł/mkw. Dla porównania, w sąsiednim Zambrowie jest to 0,92 zł/mkw., zaś w Grajewie – 1,16 zł/mkw. Stawka dla budynków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej w Wysokim Mazowieckim wynosi 15 zł/mkw., w Zambrowie – 22,97 zł/mkw., w Łomży – 24,03 zł/mkw., a w Grajewie aż 29,09 zł/mkw. Podobnie kształtuje się stawka podatków od budynków mieszkalnych – 0,70 zł/mkw., w Zambrowie – 0,84 zł/mkw., natomiast w Siemiatyczach – 0,94 zł/mkw.

– Po ogłoszeniu stawek maksymalnych na dany rok, wysokość podatków

▼ Wysokie Mazowieckie. Fot. UM Wysokie Mazowieckie

w mieście podlega szczegółowym analizom. W zależności od kondycji finansowej podejmowane są decyzje odnośnie ich wysokości. Nie ma jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, czy ulegną podwyższeniu. Wpływa na to wiele czynników, między innymi wysokość planowanych inwestycji, pozyskane środki zewnętrzne oraz wpływ do budżetu z dochodów własnych miasta – tłumaczy burmistrz Jarosław Siekierko.

Nie wszędzie sytuacja wygląda tak korzystnie jak w Wysokiem Mazowieckiem. Zdarza się bowiem, że władza wykonawcza, która odpowiada za realizację inwestycji, jest niezadowolona z niskich stawek, które oznaczają mniejsze wpływy do budżetu z tego tytułu. Tak jest między innymi w Biłgoraju (11. miejsce w rankingu), gdzie burmistrz od dawna wnioskował o podwyższenie stawek podatku od nieruchomości, których nie zmieniano przez 10 lat – do 2023 roku. Radni się temu sprzeciwiali. Jeden z nich, Marcin Mura, wydał nawet oświadczenie w połowie ubiegłego roku, w którym tak tłumaczył swój sprzeciw: „Szanowni Państwo, mieszkańcy Biłgoraja. Po raz kolejny w porządku obrad sesji Rady Miasta Biłgoraja, tym razem tej która ma odbyć się 24 maja 2023 r., przewidziany jest punkt, w którym radni zając się mają podwyższeniem podatków od nieruchomości, czyli sięgnąć do kieszeni każdego z nas, by zwiększyć dochody budżetu. Cały czas pada pytanie, czy obecnie jest dobry czas, by podnosić podatki, by narażać mieszkańców i przedsiębiorców na większą daninę na rzecz budżetu miasta. Zdaje się, że nie. Nie tak dawno wyszliśmy z pandemii COVID-19, która odcisnęła swe piętno nie tylko na naszym zdrowiu, ale także zamożności naszego społeczeństwa i kondycji przedsiębiorców. W tej chwili za naszą wschodnią granicą trwa wojna, która nie pozostaje bez wpływu na nasze życie codzienne i ekonomię. Podrożały paliwo, opał, energia, a co za tym idzie w górę poszły produkty życia codziennego. Z wieloma problemami borykają się także lokalni przedsiębiorcy. Już dziś widzimy w Biłgoraju wiele lokali do wynajęcia. Upadają kolejne firmy. Szaleje inflacja. Odpowiedzią na to wszystko ma być podniesienie podatków? W mojej ocenie, nie. Musimy dać mieszkańcom i przedsiębiorcom

▲ Biłgoraj. Fot. UM Biłgoraj

czas na złapanie oddechu, dać im pewną stabilizację, zrozumienie i poczucie solidarności. Oświadczam więc, że podczas najbliższego głosowania nad podniesieniem podatków w Biłgoraju, zaplanowanego na 24 maja, będę głosował przeciw (...).”

Ostatecznie burmistrzowi udało się wywalczyć podwyżkę od 1 stycznia 2024 r. – Ustalanie stawek podatkowych należy do właściwości rady miasta. Jeśli organ wykonawczy i radni współpracują i wspólnie ustalają politykę inwestycyjną i finansową, to uzgadniają również stawki podatku. Niestety, nie we wszystkich samorządach taka współpraca jest, populizm bierze często górę nad rozsądkiem – komentuje burmistrz Biłgoraja Janusz Roslan. – Uchwalenie wyższych stawek

przełożyłoby się na poprawę zdolności inwestycyjnych, poprawę jakości i dostępności usług publicznych, a także na zmniejszenie zadłużenia budżetu, a to z pewnością byłoby korzystne dla mieszkańców, czyli podatników – dodaje.

Do końca 2021 r. Biłgoraj osiągał stosunkowo duże wpływy z tytułu udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych. To – jak tłumaczy burmistrz – w pewnym sensie rekompensowało potencjalnie utracone dochody wynikające z niezwiększania stawek. Sytuacja jednak zmieniła się po niedawnych rządowych reformach podatkowych, które uszczupliły dochody miasta.

Co dalej z podatkami lokalnymi w Biłgoraju? Burmistrz Roslan: – Najważniejsze będą planowane zmiany w dochodach JST, które wprowadzi rząd. Nie wiemy, jak wpłyną one na stan naszego budżetu, o ile wzrosną dochody, zatem nie wiemy, jak kreować politykę w zakresie ustalania stawek podatku od nieruchomości. Dotychczasowe decyzje rządu odnośnie do podwyżek w oświacie, planowane podwyżki dla pracowników socjalnych, trzynastki dla pracowników kultury oraz stosunkowo niski poziom wynagrodzeń w administracji samorządowej i naturalna chęć wykonywania niezbędnych inwestycji w mieście, wskazują na konieczność wprowadzenia podwyżek. Nie możemy wszystkiego robić na kredyt, bo nasze możliwości w tym zakresie są ograniczone, a kredyty nie są tani – dodaje burmistrz. ■

2013-2015	2020-2022	Miasto	Województwo	Średnia stawka podatków (dochody własne otrzymane jako % możliwych do zebrania)
3	1	Wieluń	łódzkie	70,45
117	2	Grodzisk Mazowiecki	mazowieckie	71,33
4	3	Przysucha	mazowieckie	76,34
9	4	Łuków	lubelskie	76,77
27	5	Września	wielkopolskie	77,13
...
232	263	Police	zachodniopomorskie	98,64
255	264	Inowrocław	kujawsko-pomorskie	98,71
250	265	Puck	pomorskie	98,79
267	266	Wejherowo	pomorskie	99,39
258	267	Kołobrzeg	zachodniopomorskie	99,40

Wynik poniżej 80 procent zdarza się nieczęsto

Najmniej możliwych do zebrania podatków wśród miasteczek ściąga Bodzentyn w woj. świętokrzyskiem (61,1 proc.), najwięcej – podwarszawska Podkowa Leśna (ponad 97,7 proc.).

Wśród miejscowości z niskimi obciążeniami podatkowymi znalazły się też Ostrów Lubelski, Przecław (woj. podkarpackie), Jedwabne (podlaskie), Daleszyce (świętokrzyskie), Sęszew (wielkopolskie) i Myszyniec (mazowieckie). W każdym z nich odsetek pobieranych podatków lokalnych nie przekracza 70 proc.

Po drugiej stronie skali mamy – obok Podkowy Leśnej – Szklarską Porębę

(woj. dolnośląskie), Jastarnię (pomorskie), Tychowo i Międzyzdroje (obie w zachodniopomorskim) oraz Łaziska Górne (śląskie). Tam obciążenia przekraczają 99 proc. możliwych stawek. Spoglądając na całą tabelę tej kategorii widać, że ponad 90 procent możliwych kwot z podatków ściąga jest w nieco ponad połowie miasteczek. Tylko w około 40 JST poziom ten nie przekracza 80 proc. ■

2013–2015	2020–2022	Miasto	Województwo	Średnia stawka podatków (dochody własne otrzymane jako % możliwych do zebrania)
168	1	Bodzentyn	świętokrzyskie	61,11
3	2	Ostrów Lubelski	lubelskie	67,16
6	3	Przecław	podkarpackie	67,49
5	4	Jedwabne	podlaskie	69,10
235	5	Daleszyce	świętokrzyskie	69,25
...
560	627	Jastarnia	pomorskie	99,25
575	628	Tychowo	zachodniopomorskie	99,40
561	629	Łaziska Górne	śląskie	99,49
574	630	Międzyzdroje	zachodniopomorskie	99,60
578	631	Podkowa Leśna	mazowieckie	99,78

Elżbieta Piecha
sekretarz Łazisk Górnych

Skuteczne pozyskiwanie dochodów to wymierne korzyści dla mieszkańców

Polityka podatkowa miasta od wielu lat konsekwentnie zmierza do tego, aby pozyskiwać możliwie duże środki do budżetu, nie wykluczając jednocześnie udzielania pomocy, w postaci np. ulg podatkowych, podyktowanych ważnym interesem podatnika czy interesem publicz-

nym. Skuteczne pozyskiwanie dochodów z podatków przekłada się na wymierne korzyści dla miasta i jego mieszkańców. Przeznaczone są one bowiem na bieżące funkcjonowanie, ale również na inwestycje, wkład własny do projektów realizowanych ze środków zewnętrznych, edukację, usługi społeczne, przedsięwzięcia kulturalne, sportowe, rekreacyjne, proekologiczne, komunikację, jak również kwestie związane z prozaiczną, ale istotną dla miasta i mieszkańców sprawą, jaką jest utrzymanie czystości.

Agnieszka Brzyska
skarbnik Ostrowa Lubelskiego

Nie szukamy środków w portfelach mieszkańców

Ostrów Lubelski to gmina zamieszkała głównie przez rolników, drobnych przedsiębiorców oraz emerytów. Obowiązują tu jedne z najniższych podatków lokalnych oraz podatek rolny w porównaniu z innymi gminami w powiecie. Gmina od kilku lat nie podnosi stawek podatków lokalnych i podatku rolnego ze względu na sytuację gospodarczą w kraju, a także sytuację materialną mieszkańców. W efekcie wspiera zarówno rolników, jak też handel i usługi. Tak ważne jest w obecnym czasie, jak i w perspektywie przyszłych lat, pielęgnowanie lokalnej przedsiębiorczości. Rada miejska podjęła uchwałę wprowadzającą zwolnienia w podatku od nieruchomości dla przedsiębiorców w związku z tworzeniem nowych inwestycji i miejsc pracy. Ta pomoc ma służyć wsparciu rozwoju nowych i istniejących podmiotów gospodarczych inwestujących na terenie gminy. Pomoc ma również na celu łagodzenie skutków bezrobocia poprzez udzielenie zwolnień z podatku od nieruchomości przedsiębiorcom tworzącym nowe miejsca pracy związane z powstaniem nowej inwestycji.

Budżet bieżący gminy Ostrów Lubelski jest skromny. Wiele samorządów, często z uwagi na sytuację finansową, decyduje się na stawki podatkowe wskazane przez ministra i GUS, lub zbliżone do tego poziomu. Inaczej jest w naszej gminie, gdzie nie szukamy pieniędzy w portfelach mieszkańców podnosząc podatki, a środki na inwestycje pozyskujemy z zewnętrznych źródeł.

▲ Podkowa Leśna ściąga niemal całą kwotę możliwych do pozyskania podatków lokalnych. Fot. UM Podkowa Leśna

Dwie szkody podatkowe

Pomorska gmina Cedry Wielkie ściąga najmniej z dostępnych podatków lokalnych – niespełna 58,5 proc. Kolejne miejsca zajmują Miedzichowo (woj. wielkopolskie) i Jarocin (podkarpackie). Na drugim biegunie klasyfikacji są samorządy pobierające ponad 99 proc. możliwych do ściągnięcia danin lokalnych, wśród nich Ustronie Morskie (woj. zachodniopomorskie), Dubienka (lubelskie), Grzmiąca (zachodniopomorskie), Cewice (pomorskie), Stare Juchy (warmińsko-mazurskie).

Z odpowiedzi nadesłanych przez samorządy wynika, że mamy do czynienia z dwiema szkołami. Pierwsza to odciążanie płatników – na przykład lokalnych przedsiębiorców – aby byli w stanie utrzymać się na rynku. Druga zaś to stosowanie maksymalnych stawek, co w sytuacji spadku dochodów JST w ostatnich latach ma pozwolić realizować inwestycje. Obie taktyki mają zalety, zapewne mają też swoje minusy. ■

Marzena Krakowiak
sekretarz gminy Cewice

Stosujemy górne stawki podatków

Od roku 2020 stosowane są górne stawki podatkowe ustalone przez Ministerstwo Finansów na dany rok. Dochody pozyskane z tytułu podatków przeznaczane są na realizację szeregu inwestycji – jak budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, modernizacja dróg gminnych i powiatowych, budowa oraz wymiana chodników, modernizacja oświetlenia ulicznego, placów zabaw, remonty placówek oświatowych – co przekłada się na lepszy komfort życia codziennego mieszkańców.

▲ Budynek Urzędu Gminy Cewice. Fot. UG Cewice

Zbigniew Walczak
wójt gminy Jarocin

Mimo niskich podatków dajemy sobie radę

Zawsze byłem zwolennikiem niskich podatków. W odróżnieniu od rządów hołdujących nadmiernej polityce fiskalnej i traktowaniu przedsiębiorców jak potencjalnych przestępców, w gminie Jarocin doceniamy działalność gospodarczą. Szczycimy się tym, że podatek od tej działalności u nas jest najniższy w kraju. Niektórzy właściciele firm twierdzili, że tylko dzięki niskim podatkom lokalnym nie likwidują swojej działalności gospodarczej. Od 2014 roku, gdy gmina Jarocin zajęła ostatnią pozycję w Polsce pod względem dochodów własnych, dochody te systematycznie wzrastają. Niedawno w Rankingu Aktywności Gmin Podkarpacia 2022 zajęliśmy w województwie

3. miejsce pod względem dynamiki dochodów własnych w latach 2018–2022. Od lat problemem gminy Jarocin, jak i zapewne większości gmin w Polsce, było finansowanie szkół, ze względu na niedostateczną wysokość subwencji oświatowej. Z siedmiu szkół podstawowych pozostały nam obecnie dwie publiczne i jedna prowadzona przez fundację. Z drugiej strony, przed laty byliśmy liderem w naszym regionie pod względem budowy kanalizacji sanitarnej, dróg i chodników. Obecnie mamy dobrze rozwiniętą infrastrukturę komunalną, sportowo-rekreacyjną, drogową. Trwają prace nad rozbudową budynku po byłej szkole na potrzeby stworzenia DPS na 50 osób, rozbudujemy też Gminne Centrum Kultury o salę widowiskową, wymieniamy oprawy lamp ulicznych na energooszczędne. Jednym słowem: dajemy sobie radę.

2013–2015	2020–2022	Gmina	Województwo	Średnia stawka podatków (dochody własne otrzymane jako % możliwych do zebrania)
427	1	Cedry Wielkie	pomorskie	58,46
1048	2	Miedzichowo	wielkopolskie	62,33
35	3	Jarocin	podkarpackie	62,91
34	4	Kampinos	mazowieckie	63,03
90	5	Zaleszany	podkarpackie	63,88
...
1536	1509	Ustronie Morskie	zachodniopomorskie	99,38
54	1510	Dubienka	lubelskie	99,48
1552	1511	Grzmiąca	zachodniopomorskie	99,62
1279	1512	Cewice	pomorskie	99,67
990	1513	Stare Juchy	warmińsko-mazurskie	99,96